EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2016 11 23
COM(2016) 857 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

pagal 2012 m. liepos 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 648/2012 dėl ne biržos išvestinių finansinių priemonių, pagrindinių sandorio šalių ir sandorių duomenų saugyklų 85 straipsnio 1 dalį

1. ĮVADAS

2012 m. liepos 27 d. *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* paskelbtas Reglamentas (ES) Nr. 648/2012 dėl ne biržos išvestinių finansinių priemonių, pagrindinių sandorio šalių ir sandorių duomenų saugyklų (Europos rinkos infrastruktūros reglamentas, ERIR). Jis įsigaliojo 2012 m. rugpjūčio 16 d.

Į Didžiojo dvidešimtuko (G 20) šalių vadovų 2009 m. rugsėjo mėn. prisiimtus įsipareigojimus ERIR reaguota taip: „Vėliausiai nuo 2012 m. pabaigos visomis standartizuotomis ne biržos išvestinių finansinių priemonių sutartimis turėtų būti prekiaujama biržose arba prireikus pasitelkus elektronines prekybos platformas, taikant pagrindinės sandorio šalies tarpuskaitą. Apie ne biržos išvestinių finansinių priemonių sutartis turėtų būti pranešama sandorių duomenų saugykloms. Sutartims, kurioms netaikoma pagrindinės sandorio šalies tarpuskaita, turėtų būti nustatyti griežtesni kapitalo reikalavimai[1]“.

Daugelis viso pasaulio išvestinių finansinių priemonių reguliavimo institucijų šiuo metu taip pat šį įsipareigojimą yra perkėlusios į savo nacionalines teisės aktų sistemas.

Iki 2007 m. finansų krizės reguliavimo institucijoms trūko informacijos apie veiklą išvestinių finansinių priemonių rinkoje; tai reiškė, kad tol, kol įvairi rizika netapo faktu, ji galėjo likti nepastebėta. Be to, sandorio šalies kredito rizika tarp ne biržos išvestinių finansinių priemonių sandorio šalių dažnai nebuvo mažinama, todėl, vienai iš sandorio šalių nebesugebant įvykdyti prisiimtų įsipareigojimų, galėjo būti patirta nuostolių. Dėl didelės sandorių šiose rinkose apimties ir rinkos dalyvių tarpusavio susietumo tokie nuostoliai galėjo kelti didesnę grėsmę finansų sistemai.

Todėl ERIR siekiama išvestinių finansinių priemonių rinkose skatinti skaidrumą ir standartizaciją, taip pat mažinti sisteminę riziką, taikant jame nustatytus esminius reikalavimus. Tai yra:

I. reikalavimas, kad standartizuotų ne biržos išvestinių finansinių priemonių sutarčių tarpuskaitą atliktų pagrindinė sandorio šalis;

II. ne biržos išvestinių finansinių priemonių sutartims, kurių tarpuskaitos pagrindinė sandorio šalis neatlieka, taikomi garantinių įmokų reikalavimai;

III. ne biržos išvestinių finansinių priemonių sutartims, kurių tarpuskaitos pagrindinė sandorio šalis neatlieka, taikomi operacinės rizikos mažinimo reikalavimai[2];

[1] http://www.g20.utoronto.ca/2009/2009communique0925.html.

[2] *Operacinės rizikos mažinimo reikalavimai* susiję su ERIR 11 straipsnio 1 dalies reikalavimais, taikomais siekiant įvertinti, suderinti ir patvirtinti ne biržos išvestinių priemonių sandorius, kurių tarpuskaita neatlikta, taip pat sumažinti ir suderinti portfelius.

IV. pranešimo apie visas išvestinių finansinių priemonių sutartis reikalavimas;

V. pagrindinėms sandorio šalims keliami reikalavimai;

VI. sandorių duomenų saugykloms taikomi reikalavimai.

Pagal ERIR 85 straipsnio 1 dalį Europos Komisija turi atlikti ERIR peržiūrą ir parengti bendrąją jo ataskaitą; ji kartu su visais atitinkamais pasiūlymais pateikiama Europos Parlamentui ir Tarybai. Atliekant šią peržiūrą bus atsižvelgta į būtinybę remti Europos Komisijos darbo vietų kūrimo ir ekonomikos augimo skatinimo prioritetą.

2. SUINTERESUOTŲJŲ SUBJEKTŲ PATEIKTA INFORMACIJA

ERIR taikomas beveik visiems išvestinių finansinių priemonių naudotojams[3], įskaitant bet kurias pagal Sąjungos finansinių paslaugų sistemas leidimą gavusias sandorio šalis, Sąjungos teritorijoje įsteigtas ne finansų sandorio šalis, taip pat pagrindines sandorio šalis ir sandorių duomenų saugyklas. Šis reglamentas tiesiogiai taikomas visose Sąjungos valstybėse narėse.

Siekdama peržiūros tikslu surinkti suinteresuotųjų subjektų informacijos, Komisija surengė viešas konsultacijas dėl ERIR įgyvendinimo[4]. Šios konsultacijos vyko nuo 2015 m. gegužės 19 d. iki rugpjūčio 13 d.; per jas gauti 172 atsakymai iš įvairių visos ES ir trečiųjų valstybių suinteresuotųjų subjektų.

Be to, vykstant konsultacijoms dėl kvietimo teikti įrodymus[5] pagal kapitalo rinkų sąjungos iniciatyvą, kurios vyko nuo 2015 m. rugsėjo 30 d. iki 2016 m. sausio 31 d., 278 respondentai pateikė pastabų, kuriuose daugiausia dėmesio skyrė ERIR nuostatoms. Siekiant susidaryti teisingą ir subalansuotą esamos ERIR įgyvendinimo padėties ir sunkumų, su kuriais susiduriama, vaizdą, nuspręsta palaukti informacijos dėl šios iniciatyvos, kuri būtų tinkamas ERIR peržiūros pagrindas. Išsami per konsultacijas dėl ERIR įgyvendinimo gautų atsakymų santrauka pateikiama atsiliepimų suvestinėje.

Iš Europos vertybinių popierių ir rinkų institucijos (EVPRI) taip pat gauta daug ataskaitų, kurios susijusios su įvairiomis ERIR temomis ir į kurias Komisija atsižvelgė.

Galiausiai, vykstant peržiūrai ir vadovaujantis Komisijos įgaliojimais peržiūrėti ERIR pagal 85 straipsnio 1 dalį, iš kai kurių Sąjungos įstaigų ir institucijų gauta konkrečios informacijos:

[3] Pagal 1 straipsnio 4 dalį kai kurioms Sąjungos ir trečiųjų valstybių viešosioms įstaigoms ERIR nuostatos gali būti netaikomos.

[4] http://ec.europa.eu/finance/consultations/2015/emir-revision/index_en.htm.

[5] http://ec.europa.eu/finance/consultations/2015/financial-regulatory-framework-review/index_en.htm.

a) Europos centrinių bankų sistemos (ECBS) narių pateiktas poreikio imtis priemonių siekiant sudaryti palankesnes sąlygas pagrindinėms sandorio šalims pasinaudoti centrinių bankų likvidumo priemonėmis vertinimas[6]. Savo vertinime ECBS mano, kad nors kompetentingos institucijos turėtų ir toliau tirti pagrindinių sandorio šalių likvidumo rizikos valdymo sistemas, į ERIR neturėtų būti įtraukiama jokių nuostatų dėl galimybės pasinaudoti centrinių bankų likvidumo priemonėmis. ECBS mano, kad tai galėtų pakenkti centrinių bankų nepriklausomumui, kuris garantuotas Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 130 straipsnyje, ir sukelti didelio masto neatsakingo elgesio riziką. Komisija sutinka su šiuo ECBS vertinimu;

b) EVPRI atliktas ne finansų įmonių ne biržos išvestinių finansinių priemonių sandorių svarbos sistemai, ypač šio reglamento poveikio ne biržos išvestinių finansinių priemonių naudojimui ne finansų įmonėse vertinimas[7]. EVPRI daro išvadą, kad dabartinis rizikos draudimo metodas neapima svarbiausių rinkos dalyvių. EVPRI siūlo panaikinti atleidimą nuo rizikos draudimo ir apsvarstyti galimybę nustatyti tik paprastą ribinę vertę, siekiant apimti didžiausius pagal apimtį rinkos dalyvius. Remdamasi EVPRI pateikta informacija, Komisija sutinka, kad atsižvelgiant į tai, jog pagal dabartinį metodą patikimai sumažinti sisteminės rizikos negalima, kai kurioms ne finansų sandorio šalims dabartinio metodo taikymas pagal ERIR galėtų būti per didelė našta. Vis dėlto, svarstant ne finansų sandorio šalių sisteminę svarbą, rizikos draudimo veiklos pobūdis yra svarbus veiksnys, nes rizikos draudimo subjektai paprastai nėra labai įsiskolinę ir pagrindines priešpriešines pozicijas laiko savo ne biržos išvestinių finansinių priemonių sutartims;

c) EVPRI atlikta pagrindinių sandorio šalių priežiūros sistemos veikimo, įskaitant priežiūros kolegijų veiksmingumą, atitinkamus balsavimo sąlygas, nustatytas 19 straipsnio 3 dalyje, ir EVPRI vaidmenį, ypač suteikiant veiklos leidimus pagrindinėms sandorio šalims, peržiūra[8]. EVPRI nurodo tam tikrus atvejus, kuriais turėtų būti sukurti bendri metodai, ypač ERIR 15 ir 49 straipsniuose numatytų procesų taikymo metodai. Iš per konsultacijas gautos informacijos matyti, kad šių straipsnių taikymo išaiškinimu labai domėtasi. Europos institucijos toliau svarstys priežiūros konvergenciją ir viešai skelbiamus šių straipsnių taikymo kriterijus;

d) EVPRI ir Europos sisteminės rizikos valdybos (ESRV) parengtos ataskaitos dėl garantinės įmokos nustatymo reikalavimų efektyvumo ribojant procikliškumą ir

[6] ECBS ataskaita dėl poreikio imtis priemonių siekiant sudaryti palankesnes sąlygas pagrindinėms sandorio šalims pasinaudoti centrinių bankų likvidumo priemonėmis.

[7] ERIR peržiūros ataskaita Nr. 1 „Ne finansų sandorio šalių ne biržos išvestinių finansinių priemonių naudojimo peržiūra“ (*EMIR Review Report no.1 - Review on the use of OTC derivatives by non-financial counterparties*).

[8] EVPRI atlikta pagrindinių sandorio šalių kolegijų pagal ERIR veiksmingumo peržiūra (*ESMA review of CCP colleges under EMIR*).

poreikio numatyti papildomus intervencinius pajėgumus šioje srityje[9]. Abi institucijos pateikė pasiūlymų, kaip patobulinti procikliškumo vertinimą. Komisija sutinka su pasiūlymu didinti garantinių įmokų reikalavimų skaidrumą, nes tai yra informacija, kurios tarpuskaitos nariams reikia savo pozicijoms faktiškai valdyti ir netikėtiems garantinių įmokų pakeitimams numatyti, tačiau atsižvelgiant į pastarojo meto esamų garantinių įmokų ir antiprocikliškumo reikalavimų taikymą ir į tai, kad nuo to laiko nepastebėta nesėkmių taikant garantinių įmokų standartus, kiti pakeitimai būtų skuboti;

e) EVPRI ataskaita dėl pagrindinių sandorio šalių įkaito reikalavimo ir apsaugojimo politikos raidos, taip pat jos pritaikymo prie jų naudotojų konkrečios veiklos ir rizikos profilių[10]. EVPRI daro išvadą, kad šiuo etapu nėra poreikio peržiūrėti ERIR nuostatas dėl įkaito garantinės įmokos nustatymo ir apsaugos reikalavimų, nes Deleguotajame reglamente Nr. 153/2013 numatytas pakankamas šių reikalavimų išsamumas.

Iš įvairių institucijų pateiktos informacijos matyti, kad įgyvendinant ERIR siekiama pirminių jo tikslų – skatinti skaidrumą ir standartizaciją išvestinių finansinių priemonių rinkose ir mažinti sisteminę riziką. Rengiant šią ataskaitą tinkamai atsižvelgta į šią pateiktą informaciją. Vis dėlto Komisija atkreipia dėmesį į tai, kad atsižvelgiant į esamų reikalavimų taikymo naujumą ir į tai, kad iki šiol sėkmingai taikomi atitinkami standartai, reikšmingų kai kurių sričių pakeitimų įtraukimas į ERIR būtų skubotas.

3. ATASKAITOS TIKSLAS

Pagal 85 straipsnio 1 dalį reikalaujama, kad Komisija parengtų ataskaitą.

Svarbu pažymėti, kad ERIR numatytus tam tikrus esminius reikalavimus dar reikės įgyvendinti arba baigti įgyvendinti. Visų pirma, šiuo etapu tarpuskaitos prievolės ir garantinių įmokų reikalavimai, taikomi ne biržos išvestinių finansinių priemonių sandoriams, kurių tarpuskaita neatlikta, taikomi dar ne visiškai. Todėl šiuo etapu neįmanoma visapusiškai peržiūrėti ERIR poveikio.

Vis dėlto suinteresuotieji subjektai nurodė tam tikrus klausimus, susijusius su jau taikomų reikalavimų (pranešimų teikimo sandorių duomenų saugykloms ir operacinės

[9] ESRV ataskaita dėl garantinių įmokų reikalavimų efektyvumo ribojant procikliškumą ir poreikio numatyti papildomus intervencinius pajėgumus šioje srityje (*ESRB Report on the efficiency of margining requirements to limit pro-cyclicality and the need to define additional intervention capacity in this area*), EVPRI parengta ERIR peržiūros ataskaita Nr. 2 „Garantinių įmokų reikalavimų efektyvumo ribojant procikliškumą peržiūra“ (*ESMA's EMIR Review Report no.2 - Review on the efficiency of margining requirements to limit procyclicality*).

[10] ERIR peržiūros ataskaita Nr. 3 „Atskyrimo ir perkeliamumo reikalavimai“ (*EMIR Review Report no.3 - Segregation and portability requirements*).

rizikos mažinimo reikalavimų) įgyvendinimu, ir klausimus, iškilusius rengiantis tarpuskaitos ir garantinių įmokų reikalavimų taikymui.

Visų pirma, daugelis suinteresuotųjų subjektų teigia, kad įgyvendindami tokius reikalavimus kaip pranešimų apie kai kuriuos sandorius teikimas ir jų tarpuskaita, kai kurie tam tikrų išvestinių finansinių priemonių rinkos dalyviai susiduria su tokio masto sunkumais, kurie galėtų būti laikomi neproporcingais ERIR tikslams ir kurie kai kuriais atvejais galėtų turėti pernelyg didelį poveikį verslo subjektams, nes šiuos reikalavimus įvykdyti būtų brangu, palyginti su jų teikiama rinkos skaidrumo ir finansinio stabilumo nauda. Daugelis viešųjų konsultacijų respondentų savo atsakymus aiškino lygindami reguliavimo reformų metodus, taikytus kitose jurisdikcijose.

Šioje ataskaitoje pateikiama sričių, kuriose iš per konsultacijas gautų atsakymų ir konkrečios informacijos, gautos iš įvairių institucijų, matyti, kad reikia imtis veiksmų siekiant užtikrinti proporcingesnį, veiksmingesnį ir efektyvesnį ERIR tikslų įgyvendinimą, santrauka.

4. NUSTATYTOS PAGRINDINĖS PROBLEMOS

Bendrai remiami ERIR tikslai – išvestinių finansinių priemonių rinkose skatinti skaidrumą ir standartizaciją ir mažinti sisteminę riziką, taikant tame reglamente nustatytus esminius reikalavimus. Šie esminiai reikalavimai (tarpuskaita, garantinių įmokų reikalavimai, pranešimų teikimas, operacinės rizikos mažinimo reikalavimai ir reikalavimai sandorių duomenų saugykloms ir pagrindinėms sandorio šalims) tebėra būtini siekiant ERIR tikslų ir vykdant jame nurodytus tarptautinius įsipareigojimus dėl reguliavimo reformos.

Todėl manoma, kad neturėtų būti iš esmės keičiamas esminių ERIR reikalavimų, kurie būtini siekiant išvestinių finansinių priemonių rinkoje užtikrinti skaidrumą ir sumažinti sisteminę riziką, pobūdis.

Vis dėlto atkreiptas dėmesys į keletą sričių, kuriose ERIR reikalavimai galėtų būti patikslinti be žalos jo bendriesiems tikslams, siekiant:

i) supaprastinti šiuos reikalavimus ir padidinti jų veiksmingumą ir

ii) sumažinti neproporcingai dideles sąnaudas ir naštą.

4.1. Reikalavimų supaprastinimas ir jų veiksmingumo didinimas

Respondentai, įskaitant pagrindines sandorio šalis, tarpuskaitos narius, ne finansų sandorio šalis, mažas finansų sandorio šalis ir pensijų fondus, atkreipė dėmesį į tam tikrus reikalavimus, kuriuos būtų galima patobulinti, kad būtų užtikrintas sklandus išvestinių finansinių priemonių rinkų veikimas arba sudarytos sąlygos rinkos dalyviams sklandžiau įgyvendinti reikalavimus, nepakenkiant ERIR tikslams arba neužkraunant papildomos reguliavimo naštos.

4.1.1. Tarpuskaitos prievolės galiojimo sustabdymo mechanizmo nustatymas

Tiek EVPRI, tiek ESRV pabrėžė, kad ERIR nėra nustatyto skubaus tarpuskaitos prievolės galiojimo sustabdymo mechanizmo, ir daro išvadą, kad jis gali būti reikalingas siekiant greitai reaguoti į didžiulius rinkos sąlygų pokyčius (pvz., didelius sandorių, kurių tarpuskaita atlikta, apimties arba likvidumo pokyčius) ir greitai panaikinti arba sustabdyti tarpuskaitos prievolės galiojimą, kai tai reikalinga dėl padėties rinkoje. Keletas kitų respondentų taip pat pasisakė už tokio mechanizmo nustatymą.

Tarpuskaitos prievoles galima iš dalies pakeisti arba panaikinti techniniais reguliavimo standartais, tačiau šis procesas gali trukti kelis mėnesius. Be to, yra aplinkybių, kurias būtų galima numatyti, kai, siekiant išvengti rinkos sutrikdymo, gali prireikti paspartinto tarpuskaitos prievolės galiojimo sustabdymo proceso. Todėl Komisija **teikiamame pasiūlyme dėl pagrindinių sandorio šalių gaivinimo ir pertvarkymo pasiūlys tarpuskaitos prievolės galiojimo sustabdymo tų šalių pertvarkymo tikslais mechanizmą ir apsvarstys galimybę išplėsti tarpuskaitos prievolės galiojimo sustabdymo taikymo sritį kitais tinkamais tikslais.**

4.1.2. Garantinių įmokų reikalavimų nuspėjamumo užtikrinimas

Daugelis respondentų, ypač verslo asociacijos ir bankai, atkreipė dėmesį į tai, kad šiuo metu gali būti sunku numatyti, kokio dydžio garantines įmokas jiems reikės pateikti pagrindinėms sandorio šalims dėl sandorių, kurių tarpuskaitą atlieka pagrindinės sandorio šalys. Šie respondentai teigė, kad šį trūkumą būtų galima pašalinti pagrindinėms sandorio šalims geriau dalijantis informacija su tarpuskaitos nariais. Tiek EVPRI, tiek ESRV savo ataskaitose dėl procikliškumo ir garantinių įmokų nustatymo reikalavimų taip pat reikalavo didesnio garantinių įmokų standartų ir procikliškumo reikalavimų skaidrumo. **Užtikrinus geresnį dalijimąsi informacija, rinkos dalyviai galėtų efektyviau laikytis garantinių įmokų reikalavimų ir geriau valdyti savo turtą.**

Taip pat sandorių, *kurių tarpuskaita neatlikta*, klausimu kai kurie respondentai, ypač finansų įstaigos, atkreipė dėmesį į tai, kad nėra aiškių įgaliojimų valdžios institucijoms patvirtinti pradinių garantinių įmokų modelius, todėl rinkos dalyviams galėtų kilti abejonių, ar jų skaičiavimus valdžios institucijos laiko visiškai atitinkančiais taisykles. **Suteikus įgaliojimus valdžios institucijoms patvirtinti pradinių garantinių įmokų modelius, galėtų padidėti tiek rinkos dalyvių, tiek valdžios institucijų užtikrintumas.**

4.1.3. Prekybos pranešimų teikimo supaprastinimas

Pranešimų teikimo sandorių duomenų saugykloms tema gauta daug atsakymų iš rinkos dalyvių ir valdžios institucijų. Respondentai, visų pirma verslo asociacijos ir bendrovės, taip pat valdžios institucijos, konsultantai, NVO ir profesinės sąjungos teigė, kad šiuo metu daugelis dviejų sandorio šalių, susijusių su tuo pačiu sandoriu, pateiktų pranešimų sandorių duomenų saugyklose nėra tiksliai suderinti. Tai iš dalies

siejama su neaiškumu, ką ir kaip reikia pateikti pranešimuose, ir sandorių duomenų saugyklų reikalavimų skirtumais. Be to, respondentai teigė, kad reikalavimus būtų galima gerokai supaprastinti neprarandant svarbiausių duomenų, ypač duomenų, susijusių su biržinėmis išvestinėmis finansinėmis priemonėmis. Respondentai taip pat abejojo, ar dėl sunkumų pateikiant tikslius duomenis ir jų suderinimo duomenys tokie patikimi ir tinkami naudoti, kokie turėtų būti. Galiausiai, respondentai abejojo reikalavimo pranešti apie prieš pranešimų teikimo prievolės taikymo pradžią vykdytus sandorius (angl. *backloading*) naudingumu, nes šiuos duomenis labai sunku pateikti (jie apima išvestines finansines priemones, kurių sandoriai buvo sudaryti anksčiau, nei sandorio šalys galėjo žinoti, kokia informacija turi būti saugoma ir pateikiama pranešimuose), todėl šis reikalavimas laikomas vis mažiau naudingu, nes jis susijęs su ankstesnių laikotarpių duomenimis, kurie reguliavimo institucijoms nėra itin svarbūs.

Daugelis respondentų atkreipė dėmesį į patobulinimus, kurie galėjo būti padaryti sandorių duomenų saugyklų lygmeniu, kad duomenų surinkimas būtų veiksmingesnis, visų pirma Sąjungos sandorių duomenų saugykloms taikant bendras metodikas. Be to, EVPRI teigė, kad siekiant užtikrinti veiksmingą priežiūrą, gali tekti padidinti baudas sandorių duomenų saugykloms.

Kad būtų pasiekti visi ERIR tikslai, būtina skatinti skaidrumą supaprastinant tam tikrų sričių pranešimų teikimo reikalavimus ir gerinant sandorių duomenų saugyklų veikimą. Taigi, manoma, kad turėtų būti atliekamas tolesnis dabartinių taisyklių vertinimas, kad būtų galima imtis konkrečių veiksmų minėtam tikslui pasiekti. Tai taip pat gali padėti sumažinti reikalavimų laikymosi naštą rinkos dalyviams.

Be to, kai kurių trečiųjų valstybių institucijos susiduria su teisinėmis problemomis vykdydamos susitarimus (t. y. sudarydamos tarptautinį susitarimą), kurių pagal ERIR šiuo metu reikia dėl abipusės prieigos prie sandorių duomenų saugyklose laikomų duomenų. **Todėl turėtų būti išnagrinėti kiti galimi prieigos prie sandorių duomenų saugyklų duomenų suteikimo trečiųjų valstybių institucijoms būdai, kuriais būtų užtikrintos tinkamos apsaugos priemonės.**

4.2. Neproporcingai didelių sąnaudų ir naštos mažinimas

4.2.1. Sandorių aprėptis

Atsakymuose nurodytos kelios sritys, kuriose sandorių, kuriems taikomi reikalavimai, aprėptis galėtų būti laikoma nebūtina siekiant ERIR tikslų.

Visų pirma, abejota, ar reikalavimas atlikti sutarčių, sudarytų prieš įsigaliojant tarpuskaitos prievolei, tarpuskaitą (angl. *frontloading*) yra proporcingas atsižvelgiant į tai, kad jis apims tik kai kurias sutartis, nes tai yra laikino pobūdžio priemonė, ir subalansuotas tinkamai atsižvelgiant į sunkumus ir netikrumą atgaline data taikant tarpuskaitos prievolę. Bendrovės ir verslo asociacijos abejojo, ar proporcinga taikyti operacinės rizikos mažinimo reikalavimus grupės vidaus sandoriams, atsižvelgiant į

tai, kad šie sandoriai vykdomi tose pačiose įmonių grupėse, kuriose sandorio šalių tarpusavio koordinavimas yra būdingas šiems sandoriams.

Derėtų išnagrinėti, ar atitinkami reikalavimai turėtų toliau būti taikomi sandoriams, sudarytiems prieš įsigaliojant tarpuskaitos prievolei, ir grupės vidaus sandoriams.

4.2.2. Subjektų aprėptis

a) Ne finansų sandorio šalys

Sandorio šalių, kurioms taikomi ERIR reikalavimai, aprėpties klausimu respondentai pažymėjo, kad dėl ribotų išteklių ir mažos patirties, laikydamosi reikalavimų, ypač ataskaitų teikimo reikalavimų, ne finansų sandorio šalys susiduria su dideliais sunkumais. Atsižvelgdamos į šių sunkumų reikšmę, daug ne finansų sandorio šalių abejojo, ar tokios sandorio šalys kelia tokio dydžio sisteminę riziką, kokia pateisintų tolesnį ERIR reikalavimų taikymą. Respondentai taip pat atkreipė dėmesį į tai, kad ERIR ne finansų sandorio šalių atžvilgiu atrodo daug griežtesnis negu daugelis panašių trečiųjų valstybių reguliavimo tvarkų.

Todėl derėtų įvertinti, ar siekiant susidoroti su sunkumais, su kuriais susiduria ne finansų sandorio šalys, reikėtų patikslinti esminių ERIR numatytų reikalavimų taikymo sritį.

Tokie patikslinimai galėtų apimti teisinių pareigų ne finansų sandorio šalims vykdyti operacinės rizikos mažinimo reikalavimus panaikinimą ir pranešimų apie savo sandorius teikimo supaprastinimą. Tačiau siekiant toliau siekti esminių su finansiniu stabilumu susijusių ERIR tikslų, šie reikalavimai neturėtų būti visiškai netaikomi tokiems sandoriams. Reikėtų išnagrinėti galimybes ir apsvarstyti: a) ar finansų sandorio šalys turėtų pateikti išvestinių finansinių priemonių duomenis ne finansų sandorio šalių vardu, b) ar finansų sandorio šalys, o ne ne finansų sandorio šalys, turėtų užtikrinti, kad operacinės rizikos mažinimo reikalavimai būtų taikomi sandoriams su ne finansų sandorio šalimis, ir c) ar ne finansų sandorio šalys turėtų būti atleistos nuo pareigos pranešti apie savo grupės vidaus sandorius.

Be to, savo ataskaitoje EVPRI pateikė naujų įžvalgų apie ne finansų sandorio šalių veiklą nustačius ERIR pranešimų teikimo reikalavimus. Iš EVPRI išvadų matyti, kad ne finansų sandorio šalys gali manyti, kad atleidimą nuo rizikos draudimo sunku stebėti ir taikyti praktiškai. Tai galėtų lemti nenuoseklų ne finansų sandorio šalių reguliavimą Sąjungoje. Iš turimų duomenų matyti, kad ne finansų sandorio šalys yra mažai susietos su finansų sistema, nes visose rinkose jos sudaro sandorius su labai nedaug sandorio šalių – vidutiniškai su 1–2 sandorio šalimis vienam subjektui, o finansų sandorio šalys – vidutiniškai su 31 sandorio šalimi vienam subjektui.

Remiantis EVPRI pateikta informacija, galima daryti išvadą, jog kai kurios ne finansų sandorio šalys mano, kad dabartinio metodo taikymas pagal ERIR yra per didelė našta ir kad pagal dabartinį metodą iš esmės sumažinti sisteminės rizikos negalima. Vis

dėlto manoma, kad svarstant ne finansų sandorio šalių sisteminę svarbą, rizikos draudimo veiklos pobūdis yra svarbus veiksnys, nes to rizikos draudimo subjektai paprastai nėra labai įsiskolinę ir pagrindines priešpriešines pozicijas laiko savo ne biržos išvestinių finansinių priemonių sutartims.

Todėl, atsižvelgiant į ne finansų sandorio šalių ribotą susietumą, kuris, kaip matyti iš esamų duomenų, yra finansų sistemoje, taip pat turėtų būti toliau svarstoma, ar tarpuskaitos ir garantinių įmokų reikalavimai turėtų būti taikomi visoms ne finansų sandorio šalims, ar tik kai kurioms iš jų, remiantis jų veiklos išvestinių finansinių priemonių rinkose veiklos apimtimi ir rūšimi.

Tokio svarstymo metu turėtų būti atsižvelgiama į tai, kad įgyvendinus II-ąją finansinių priemonių rinkų direktyvą (FPRD II) kai kurios ne finansų sandorio šalys gali būti perklasifikuotos.

b) Mažos finansų sandorio šalys

Be sunkumų, su kuriais susiduria ne finansų sandorio šalys, mažos finansų sandorio šalys ir verslo asociacijos taip pat pabrėžė, kad imdamosi ribotos išvestinių finansinių priemonių veiklos jos susiduria su dideliais sunkumais, kad gautų prieigą prie tarpuskaitos, kuri reikalinga būsimoms tarpuskaitos prievolėms vykdyti. Respondentai manė, kad pagrindinė to priežastis buvo sverto koeficiento reikalavimai, kuriuos tarpuskaitos nariai numatė pagal Kapitalo reikalavimų reglamentą[11] ir kurie laikytini galinčiais prisidėti prie to, kad klientų tarpuskaitos paslaugas jiems siūlyti būtų per brangu. Kita respondentų pastebėta kliūtis – tiek lankstumo, tiek tikrumo, susijusių su segregacijos ir perkeliamumo galimybėmis, trūkumas. Respondentai atkreipė dėmesį į problemas taikant šiuos reikalavimus, ypač į tai, kad kai kuriose valstybėse narėse juos galėtų būti sunku įgyvendinti dėl nacionalinių nemokumo teisės aktų. Galiausiai, keletas respondentų tvirtino, kad net jei minėtas kliūtis būtų galima pašalinti, kai kurios mažos finansų sandorio šalys, kurioms taikomi tarpuskaitos reikalavimai, nesiimtų tokios ribotos veiklos nebiržinių išvestinių finansinių priemonių rinkose, dėl kurios joms nėra komerciškai tikslinga diegti tarpuskaitos sprendimus. **Turėtų būti apsvarstyta galimybė imtis veiksmų klientų tarpuskaitos kliūtims pašalinti.**

c) Pensijų sistemos įstaigos

Šiuo metu pensijų sistemos įstaigos Komisijos deleguotuoju reglamentu[12] atleistos nuo tarpuskaitos pareigos pagal ERIR. Ši išimtis nustos galioti ne vėliau kaip 2017 m. rugpjūčio 16 d. ir jos galiojimas gali būti pratęstas dar vieniems metams kitu Europos

[11] 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 575/2013 dėl prudencinių reikalavimų kredito įstaigoms ir investicinėms įmonėms ir kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 648/2012, OL L 176, 2013 6 27.

[12] 2015 m. birželio 5 d. Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) 2015/1515, kuriuo iš dalies keičiamos Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 648/2012 nuostatos dėl pensijų sistemos įstaigoms taikomų pereinamųjų laikotarpių pratęsimo, OL L 239, 2015 9 15.

Komisijos deleguotuoju aktu. Kaip nurodyta Komisijos ataskaitoje, kurioje įvertinama pagrindinių sandorio šalių pažanga ir pastangos ieškant techninių sprendimų, kaip pensijų sistemos įstaigos galėtų teikti negrynųjų pinigų įkaitą kaip kintamąsias garantines įmokas, taip pat poreikis numatyti šį sprendimą palengvinančias priemones[13], vis dėlto mažai tikėtina, kad artimoje ateityje bus parengti tarpuskaitos sprendimai, kaip pensijų sistemos įstaigoms pateikti nepiniginį turtą kaip kintamąją garantinę įmoką. Kai tik baigs galioti šiuo metu pagal ERIR numatyta laikina tarpuskaitos išimtis, pensijų sistemos įstaigoms teks: i) arba remtis atpirkimo rinkomis siekiant transformuoti įkaitą, arba ii) didinti savo turimą pinigų kiekį, palyginti su savo nepiniginio turto kiekiu. Pirmasis scenarijus gali nebūti patikimas sprendimas rinkos kintamumo laikotarpiais, o dėl atpirkimo rinkų perkrovos joms galėtų kilti platesnio masto likvidumo ir stabilumo pavojų. Antrasis scenarijus turėtų neigiamą poveikį pensijų sistemos įstaigų išmokų gavėjų pensinėms pajamoms, kuris, Europos Komisijos užsakyto esamos padėties tyrimo vertinimu[14], visoje ES per 20–40 metų siektų 3,66 %[15].

Turėtų būti atliktas vertinimas, ar dabartinės išimties galiojimas galėtų būti pratęstas arba ji galėtų tapti nuolatine išimtimi nepakenkiant ERIR tikslui sumažinti sisteminę riziką, nes pensijų sistemos įstaigoms toliau būtų taikomi dvišalių garantinių įmokų reikalavimai ne biržos sandoriams, kurių tarpuskaitos pagrindinė sandorio šalis neatlieka, kad būtų sumažinta sisteminė rizika.

5. IŠVADOS

Neatrodo, kad yra poreikis iš esmės keisti esminių ERIR reikalavimų, kurie būtini siekiant išvestinių finansinių priemonių rinkoje užtikrinti skaidrumą ir sumažinti sisteminę riziką, pobūdį.

Vis dėlto, išanalizavus informaciją, gautą vykstant ERIR peržiūros procesui ir kvietimo teikti įrodymus procesui, reikėtų apsvarstyti veiksmus šioje ataskaitoje nurodytoms problemoms spręsti.

Visų pirma, reikalingas tolesnis vertinimas siekiant nustatyti, kaip sumažinti nustatytas problemas, kad būtų galima paprasčiau taikyti ERIR, nes taip būtų galima sumažinti rinkos dalyviams tenkančią reguliavimo naštą ir sudaryti sąlygas sklandžiau įgyvendinti reikalavimus, kartu užtikrinant, kad ERIR tikslai vis tiek būtų pasiekti. Per

[13] Komisijos ataskaita Europos Parlamentui ir Tarybai pagal 2012 m. liepos 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 648/2012 dėl ne biržos išvestinių finansinių priemonių, pagrindinių sandorio šalių ir sandorių duomenų saugyklų 85 straipsnio 2 dalį, kurioje įvertinama pagrindinių sandorio šalių pažanga ir pastangos ieškant techninių sprendimų, kaip pensijų sistemos įstaigos galėtų teikti negrynųjų pinigų įkaitą kaip kintamąsias garantines įmokas, taip pat poreikis numatyti šį sprendimą palengvinančias priemones (COM(2015)39 *final*, 2015 2 3).

[14] Pradinės būsenos ataskaita dėl sprendimų, kaip pensijų sistemos įstaigos galėtų teikti negrynųjų pinigų įkaitą pagrindinėms sandorio šalims (2014 m. liepos 25 d.).

[15] *Ibid.*

šį procesą reikėtų atidžiai apsvarstyti tarptautinius principus, taikomus išvestinių finansinių priemonių rinkų srityje, siekiant užtikrinti veiksmingą pasaulinių rinkų veikimą. Be to, šia iniciatyva būtų remiama Komisijos geresnio reglamentavimo darbotvarkė, nes būtų išvengta nereikalingų išlaidų, kurias šiuo metu patiria bendrovės, ir šias lėšas būtų galima panaudoti investicijoms.

Vykdydama Reglamentavimo kokybės ir rezultatų programą Komisija pasiūlys 2017 m. atlikti ERIR teisėkūros peržiūrą, kuri bus vykdoma kartu su poveikio vertinimu, kurio metu bus išsamiau apsvarstyti įvairūs spręstini klausimai. Atlikdama šią peržiūrą Komisija taip pat įvertins atitinkamus su ERIR susijusius techninius standartus.

Galiausiai, Komisija taip pat siūlo teisės aktą dėl pagrindinių sandorio šalių gaivinimo ir pertvarkymo, kuriame aptariami ERIR neaptarti aspektai, pvz., gaivinimo planavimas, pertvarkymo planavimas ir kliūčių pagrindinių sandorio šalių pertvarkymo galimybėms šalinimas, kad valdžios institucijos galėtų veiksmingai kovoti su jų finansiniais sunkumais be reikalo nemažindamos finansinio stabilumo ir nerizikuodamos viešosiomis lėšomis.